

Vztlaková síla v tekutinách

Z praxe víme, že tělesa ponořená do vody jsou „lehčí“ než ve [vzduchu](#); víme, že balón naplněný héliem stoupá vzhůru; ...

Síla, která tělesa v [tekutinách](#) nadlehčuje, se nazývá **vztlaková síla** $\vec{F}_{vz}$ a má opačný směr než síla tíhová.

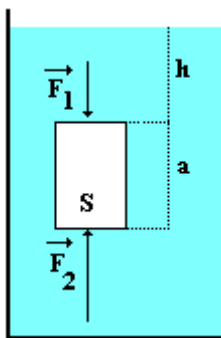
HYDROSTATICKÁ VZTLAKOVÁ SÍLA JE VÝSLEDNICE HYDROSTATICKÝCH SIL PŮSOBÍCÍCH NA POVRCH TĚLESA V TEKUTINĚ V KLIDU.

V tekutině o hustotě ρ je ponořené těleso (např. kvádr o obsahu podstavy S a výšce a - viz obr. 188) tak, že dvě jeho stěny jsou rovnoběžné s hladinou. Na toto těleso bude působit hydrostatická tlaková síla. Účinky tlakových sil na boční stěny tělesa se ve svých účincích ruší.

Velikost hydrostatické tlakové síly závisí na hloubce pod volným povrchem [kapaliny](#) a na obsahu plochy, na kterou působí. Proto se ve vodorovném směru (v dané výšce) tlakové síly navzájem ruší.

Na těleso tak působí jen hydrostatická tlaková síla $\vec{F}_1$ působící svisle dolů na horní podstavu a síla $\vec{F}_2$ působící svisle vzhůru na podstavu dolní.

Vzhledem k tomu, že horní podstava je v menší hloubce než dolní, je $F_1 < F_2$.

Obr. 188

Pro velikosti těchto sil platí: $F_1 = Sh\rho g$ a $F_2 = S(h+a)\rho g$. Vzhledem k tomu, že $F_1 < F_2$, míří výslednice těchto dvou sil svisle vzhůru. Tato výslednice je hydrostatická vztlaková síla $\vec{F}_{vz}$ a pro její velikost platí: $F_{vz} = F_2 - F_1$. Po dosazení a úpravě dostaneme: $F_{vz} = S(h+a)\rho g - Sh\rho g = Sa\rho g = V\rho g$; velikost vztlakové síly je tedy přímo úměrná hustotě ρ tekutiny, v níž je těleso ponořeno, a objemu V ponořené části tělesa.

Dále je lze psát $F_{vz} = V\rho g = mg = G$.

Objem ponořené části tělesa V násobený hustotou tekutiny ρ určuje hmotnost m tekutiny, která má stejný objem jako ponořená část uvažovaného tělesa. Je to vlastně „hmotnost tekutiny v [díře](#) po tělese“!

Součin mg pak udává [tíhu](#) tekutiny, která má stejný objem jako ponořená část tělesa.

K tomuto poznatku dospěl již ve 3. st. př. n. l. řecký učenec [Archimédes](#), proto poznatek nese jeho jméno - **Archimédův zákon**:

TĚLESO PONOŘENÉ DO TEKUTINY JE NADLEHČOVÁNO VZTLAKOVOU SILOU, JEJÍŽ VELIKOST SE ROVNÁ TÍZE TEKUTINY STEJNÉHO OBJEMU, JAKO JE OBJEM PONOŘENÉ ČÁSTI TĚLESA.

